

OBSAH

SLOVO ÚVODEM

5

NAROZEN VE VAHÁCH

Narození. Pohromami stíhaný statek Anny Váchalové.

Dva roky u strýce Jakuba ve Velvarech a první destruktivní sklony malého Pepíčka.

Podučitel Josef Aleš.

7

V PÍSKU

Písecké vůně a pachy. Strach z neznámého Relka. Cesty do Mirotic a Prahy.

Dědečkova tvrdá vojenská výchova. Otcova korespondenční výchova.

První kresby. Karel Ardelť – přátelství na celý život.

10

KNIHAŘSKÝM UČNĚM

Konec studií v Písku. Učňovská léta v Praze.

Chlapec, v němž toho mnoho dobrého není.

Noční vidění a slyšení. Strašidelný Weitzmannův dům.

16

PALACKÉHO ROHY

Šestnáctiletý rebel. Smrt píseckých pěstounů.

Marold, Mucha a Ladislav Novák: trojice nejobdivovanějších malířů.

Pití kořalky a další těžká zkušenost učně Josefa Váchala. První básnické pokusy.

19

NA DRUHÉM BŘEHU

Přednášky v Theosofické společnosti.

Hodnole nadšená u Jakuba Arbesa a konec dekadence.

Odchod z Weitzmannova strašidelného domu.

Osudová úloha cyklu V životě bída a hrůza. Setkání s Jaroslavem Vrchlickým.

23

MALÍŘSKÉ ŠKOLY A ŽIVOT BOHĚMSKÝ

Žákem Aloise Kalvody. Obrazy, jimž scházel motiv koně.

Noční pocity děsu. Komédie života na pokračování.

Výstavy Muncha, Roericha a Osmy.

28

VZÝVAČI ĎÁBLA A GRAFIKY

Váchalův nejznámější obraz.

V. V. Štech zamýšlející se nad ornamentálním myšlením výtvarníků.

Exlibris jako inflační fenomén.

34

MAGICKÁ PRACOVNA

Pracovna a dohotovení magického kruhu.

Fámulem Karla Weinfurtra. Pokusy o vyléčení Vrchlického a básníkova smrt.

38

SURSUM LEGENDÁRNÍ I BIZARNÍ

30. červenec 1910 a založení skupiny Sursum.

Setkání katolika, buddhisty a theosofa.

První výstava skupiny v Brně. Potíže se Žrzavým. Sdružení Sursum.

42

ŽENY A STRAŠIDLA

Žena – komplikovaný tvor. Soucit a láska k hadičapovaným.

Záhadná událost z roku 1911. Další přízraky. Žena Váchalových vizí.

49

VE STARÉ ŘÍŠI I JINDE

Návštěva ve Staré Říši a setkání s „habešským lvem“.

Plány a ideály. Přátelství s Jakubem Demlem. Mystikové a visionáři.

56

VIDĚNÍ OHNIVÉHO MUŽE

V cizích službách. Figura pravá kozla staženého.

Váchalovo vyznání. Práce pro S. K. Neumanna.

Sokolský slet a známost s Mášou Pešulovou.

Drtikolova fotografie Váchala. Moravská cesta a vidění ohnivého muže.

62

DOPIS OTCI

Otcovy dobře míněné rady a Váchalovy rady otci. Zolovo nedochůdče Machar.

Meyrinkovo vlastnictví Váchalova obrazu. Kult Belfebora a další ztráty.

69

MEDEK A HODEK

Rozchod s Demlem. Hodačová a Majerová, nebezpečně anarchokomunistky.

Svědkiem u soudu. Svatba s Marií Pešulovou. Sládek Zachar ve dvojí roli.

Vůně uměleckého díla po smrti jeho tvůrce. Trojráj. Proroctví první světové války.

73

ODCHOD ČLOVĚKA

Rozchody a náhradní přátelství. Na scéně vstupuje Josef Portman z Litomyšle.

Mezi Bohem a ďáblem. Odchod člověka – futurism orfický.

Hledání pohanských kořenů.

79

DVĚ KRÁSNÁ LÉTA VÁLEČNÁ

*První světová válka z doslechu. Srbská královražda ve snu.
Malování fantastických měst, hradů a sídel korzárů. Život bohémský.
Volné sdružení vršovických výtvarníků. 18. listopad 1916 a nástup do války.*

84

ČESKÝ MEYRINK

*Váchalova válečná anabáze. Nervová slabost.
Kostelním malířem v Soči. Ofenzíva a cesta do Itálie.*

87

HYENY Z PŘEDMĚSTÍ

*Návrat z fronty. Futuristické řešení nových obrazů.
Převrat v roce 1918 a síla davu. Smrt malíře Bohumila Kubišty.*

91

SEN MRTVÉHO

*Výstava Neodvislého sdružení výtvarníků.
Naděje ukládané do Marie Galimbertiové. Přátelství s Annou Mackovou.
Objev expresionismu.*

94

KARNEVAL A PERIFERIE

*Dva cykly dřevorytů. Členství v sociální demokracii.
Názory benedikta Sigismunda Boušky. Váchalovy vysvětlivky ke Karnevalu.
Bloy, Grosz a další vzdálené vzory.*

97

NEŽ PŘIJDE TEN PRAVÝ

*Konflikty ve Volném sdružení výtvarníků. Stánek na sokolském stetu.
Udělal jsem toho dost. Portrét Anny Mackové. Zaskočen novým vztahem.
Cvičení vůle. Dábel obsedá hřištníka prací.
Začátek prací na výzdobě Portmanova domu.
Krise 2. října 1920. Potřeba a definice nové morálky mága.*

100

VÁCHALOVA NEJKRÁSNĚJŠÍ KNIHA

*Kniha jako primitivní a archaický návod. Tajemství formátu. První písecké vjemy.
Předchůdci Mystiky čichu: akvarelové cykly Svatý František Xaverský a Vize.
Finanční podpora z ministerstva školství.*

107

KONIÁŠ A BUDDHA

*Hledání identity i nových přátel. Druhá a poslední návštěva u Františka Bilka.
Na buddhistickou notu. Zahlcení prací.
Matka se snaží urovnat konflikt v synově domácnosti. Indický básník Thákur v Praze.
Zánik Západu. Práce u Portmana vrcholí. Nová manýra.*

112

SMRT MARIE VÁCHALOVÉ

*Výstava Tvorby. Obrazy v neladném expresionismu. Dokonalá magie budoucnosti.
S Mackovou na Šumavě. Smrt umělcovy ženy na Štědrý den.*

117

CESTA NA JIH

*In memoriam Marie Váchalové. Smutek a beznaděj. Mor v Korčule. Váchal neplavec.
Obědy se Špálou. Návrat do Litomyšle. Strašidla.*

120

KNIHY STRAŠIDELNÉ A KRVAVÉ

*Dvě nejoblíbenější knihy. Rok 1924: posedlost prací. Nábytek pro Josefa Portmana.
Plán na založení nové skupiny. Vele důležitý moment: příchod leonbergera Tarzana.
Inspirace u K. J. Obrátila a v jeho Kryptadiích.*

124

KOLO ZLA

*Kuriózní cyklus pohlednic. Kdo byl doktor Řimsa? Výlet do Průhonic.
Váchalův poměr k alkoholu. Chvála vína.
Stovky barevných kreseb, nepolevující tempo.*

128

PŘERUŠENÝ ŘETĚZ ŠTĚSTÍ

*První samostatná výstava v Brně.
Postyla kacířská a další ne zcela vydařené knihy z roku 1926.
Věci mystické a záhada upadajícího řemesla dřevoryteckého.
Řetěz štěstí a devět chlupů.*

132

NAPLNĚN DUCHEM ODBOJE

*Technologie tvorby a Mor v Korčule. Parodie Máchova Máje.
Jiný pohled na válku v rukopisném Mystikovi na frontě.
Nespokojenost se sběrateli, rozchod s Portmanem.
Otcova smrt a pohřeb 29. září 1927.*

135

VTÍRAT SE NECHCI

*Na Kubinově pražské výstavě. Kubinovo ocenění a vzájemná inspirace.
Nepozván na Výstavu soudobé kultury v Brně roku 1928.
Úspěch na červencové výstavě Pressy v Berlíně. První práce na Šumavě.
Letní a podzimní cesty za motivy.*

139

OČAROVANÁ ŠUMAVA

*Malíř na frontě. Smečka a budování státu. Kletby a zlořečení. Smrt Otokara Březiny.
V prášilské papírně. Pověst dle vyprávění bájných starců.*

144

SLOVENSKEM PO STOPÁCH VLKODLAKŮ

*Neúspěšné výstavy v Hradci Králové a Plzni. Něco o umělcově „teorii wampirismu“.
Tři měsíce na Slovensku. Záhadný ing. Archipenko.*

147

MISTR A VELMISTR

*O protikladech, jež se přitahují. Básně v rýmech. Tři měsíce v Týnci a Nemilkově.
Objevení hrobu Ch. H. Spiesse v Bezděkově. Truchlivé besedy s básníkem Lešehradem.
Finanční ztráty a neurozy.*

152

NĚMECKÁ DŮKLADNOST ŠUMAVY

Provokační prohlášení. Fascinace Německem a Ruskem. Opět výstava Pressy. Definice Šumavy. Umělec, jemuž je všechno jedno. O komice tzv. nechtěné. Yperit a fosgen: předtucha války. Největší ztráta roku 1932.

155

PROSTŘEDNOST PROSTŘEDNÍKŮ, ZBOŽNOST BEZBOŽNÍKŮ

Propadnutí vášni turistiky. Spiess, nebo Mácha? Přednáška pro devět lidí. Chvála země, kde zítra znamená včera.

159

GRAFICKÝ MONUMENT A JUBILEJNÍ VÝSTAVA

Mystický a reálný význam padesátin. Jubilejní výstava a úskalí, s nimiž nutno počítat. Jediný prodaný Receptář. Rok 1934 na cestách. Nákupy za 11 000 Kč a role Maxe Švabinského.

163

DVOJÍ VÁCHAL

Sám sobě dvojníkem. Malíř Jaroslav Váchal. Minulost v kouři fajfky. Dar pro Bobše Svobodu. Výprodej z posledního. Váchalova druhá výstava v Brně a setkání s německým emigrantem T. T. Heinem.

168

JE PO KARNEVALU

Autodafé liter – dílo a skutečnost. Žid Mácha? Koupelna a osud. Weinfurter kupuje, Smíchovský radí. Dvojí pohled na jednu událost. Zlomená špachtle Ludka Marolda. Příspěvky na stavbu vil.

171

SYMBOLY ŠEREDNOSTI

Vize německých letadel. Slova na P a F. O Štefánikově bustě a živém Františku Bílkovi. Rentgen jako model. Smrt paní Mackové.

176

ČESKÉ EXLIBRIS

Jarmareční písničky. Marná snaha svobodných zednářů. Zlé pomluvy o P. Sigismundu Bouškovi a Rafaele Hanušové. Mnichovské události a zarmoucení studeňanští sousedé. Výklad jedné alegorie.

180

MYSTIK ČICHU 1939

Kázání o spěchu a levičáckých krysách. Tragická smrt umělcovy matky. Automobilismus na Jičinsku. Krásná Göringova řeč. Prohřešky synů slavných lidí. Byla Macková potomkem Prušáků?

184

ROMANOPISEM VE STUDEŇANECH

Stěhování do Studeňan. Symbol a realita města. První román a poslední velká tištěná kniha. Politika a nejstarší ženské řemeslo.

188

EVROPA SKONČILA U STALINGRADU

Začátek opravdového spisovatelství. Smrt Karla Weinfurtra a Sigismunda Boušky. Vykopávání tabákových rezerv – a zakopání kompromitujících předmětů. Obrat u Stalingradu i ve Studeňanech.

192

REKAPITULACE VYHNANSTVÍ

*Život zdvojený v denících a ztrojený v korespondenci.
Neuskutečněná výstava k šedesátinám. Hrozil Váchalovi Řád černého orla?*
195

ROK 71. PŘED ZÁNIKEM KULTURY

*Neklamná znamení blížícího se konce války. Smrt Váchalova svatebního svědka.
Černé přepovědi Anny Mackové. Černé vidění budoucnosti.*
198

PODEPSAL JSEM NOVÝM PEREM DIA

*Ztracené vzpomínky na léta v Písku. Kritika z pera tzv. povolaneho.
Živoření při lístkovém systému. Komunistický puč v únoru 1948 a humor vítězné lůzy.*
200

ZÁHADNÝ FRAJMAUER

*Zednářský román pro Bobše Svobodu. Rukopisy psané na zednářskou objednávku.
Homosexualita – další oblíbené téma J. V.*
202

ROK JUBILEJNÍ

*Výstava v Jičíně a umělcovy sedmdesátiny. Sanitární funkce upírů.
Františkánská legenda a skutečnost.
Rozpory mezi fantazií a životem v éře vrcholného stalinismu.
Další série románů. Zvědavá Božena Hodačová-Neumannová. Smrt psích miláčeků.*
206

HLASY TICHÁ

*Sulc a predestinace. Hudba je zabiják. Výstava v Plzni.
Podepsání přihlášky do Svazu československých výtvarných umělců.*
210

V ZAJETÍ PROSTOŘEKÉHO JÁSTVÍ

*Kondolence jako typický váchalovský fenomén. Smrt MUDr. Josefa Morana.
Erotické fantazie a prostořeké jáství. Reinkarnace jako útěcha, nebo nebezpečí?*
213

ZLATÁ ŠEDESÁTÁ

*Léta šedesátá. Smrt Karla Němce. Praktické důsledky teorie predestinace.
Romanopiscova odmlka a pokračování v roce 1961. Poslední výtvarné experimenty.*
215

HOVĚZÍ NA DIVOKO

*Tajemství pojiždných prodejen na Jičínsku. Placení členských příspěvků a výše penze.
Macková se sekerou. Warhol a Váchal, rozdíl, jež se časem stírají.
Letní sonáta. Váchal pod koly motocyklu.*
218

SAMOROSTLÍK KLASNATEJ

*Mraziivý začátek jubilejního roku 1964. Vzpomínka na matku.
Skromná oslava osmdesátých narozenin. Šumava a dr. Marie Bajarová.
František Langer vzpomíná.
Rozpaky a erotické fantazie stárnoucího studenšanského mistra.*
222

POSLEDNÍ PŘÍPRAVY K ODCHODU

*Humor z posledního. Četba krváku i starých knih a časopisů.
Smrt sovětského kosmonauta Komarova. Hrůzy studeňanského domu.
Pražská výstava a projev Jana Zrzavého. Úvahy o předsmrtné slávě.*

227

NEODESLANÉ DOPISY

*O psaní listů, jež nebudou nikdy odeslány. Ticho, které nevzruší atomy.
Marie Glabazňová, básnička z Komsomolské ulice v Praze.
Vzácné tykání Josefa Váchala. Nemoc zvaná Tajemství a její další oběti.*

230

OSMAŠEDESÁTÝ

*Smrt Josefa Portmana a další Váchalův nestandardní nekrolog.
Čekání na Jana Zrzavého. Umělecké vyznání.
Cena za výtvarné umění a cesta do Hradce Králové.*

236

SMRT

*Poslední měsíce. Udělení titulu zasloužilý umělec. Trapnosti. Smrt Anny Mackové.
Smrt Josefa Váchala. Projevy nad rakví. Hodkův dřevěný kříž na hrobě v Radimi.*

240

VÝZNAMNÁ BIOGRAFICKÁ DATA,
BIBLIOGRAFIE KNIH A RUKOPISŮ,
VÝČET NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH MALÍŘSKÝCH DĚL

243

